

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se în-
 napoiază.

ROMÂNUL

Al. Ciura:

In amintirea lui Vlaicu.

Blaj, 12 Septembrie.

Se împlinește anul...

Ne-aducem așa de bine aminte de Duminică aceea, cu soare de toamnă timpurie, când serbările „Asociației” au fost cernite de vestea fatală: Aurel Vlaicu, șoimul Ardealului, care s'a ridicat din căsuța modestă țărănească a satului Bințișni până sus, la culmile atinse de așa puțini muritori geniali, s'a prăbușit din înălțime, lăsând în jale un neam întreg.

Ne-aducem aminte de depeșa laconică, de impresia ei zguduitoare; de opintirea noastră zădarnică, de a nu crede în șirele grozave. Așteptam, în tot momentul, o rectificare, un addendum cât de modest, care să ne asigure, că știrea nu e adevărată în întregime ei, că Vlaicu al nostru a suferit un accident, că e rănit chiar, — dar că îl vom vedea iarăși, plânzând deasupra capetelor noastre, ca un simbol dătător de nădejdi.

Dar sinamăgirea n'a reușit; ziarele îndoite, ce ne sosiră cu posta proximă, confirmau ireparabilul dezastru.

Atunci am plâns cu toții lacrimi fierbinți, lacrimi neputincioase, cum plângi când îți vezi strădat visul cel mai frumos, în care ai creat. Ne gândiam în clipele acele de amărăciune: Vlaicu și în moarte a fost un simbol al neamului. Un șoim, ce se înalță în zărilor se-

nine, întrevăzând biruința, și prăbușindu-se apoi, înainte de a o atinge cu mâna...

Stau și-mi dau seama, dacă nu greșesc.
Să poate ca Vlaicu să fi murit numai de un an?

Mi se pare, dela o vreme, că el s'a stins de mult... de câțiva ani măcar... Căci amintirea lui glorioasă pare a se șterge încetul cu încetul.

„Și stelele se stâng”... — vorba poetului.

A fost deplâns ca un ficior de crai; a fost înmormântat cu parada ce se cuvine unui viteaz; s'au adunat atâtea mii pentru perpetuarea amintirii lui în bronz sau în marmoră; s'au adunat, într'un mănunchiu, atâtea articole scrise întru pomenirea lui; — și totuși am impresia, că amintirea lui glorioasă pare a-și pierde, încet-încet, din strălucirea de odată.

Ne-am schimbat noi?

S'au schimbat vremile?

Noi nu ne-am schimbat decât cel mult sub raportul uman, obișnuți să mai scărțim din recunoștința ce o datorăm marilor noștri dispăruți; o scădere aceasta, pe care am moștenit-o, din nenorocire, din moși-strămoși, și de care abia acum, în vremea din urmă, începem a ne desbăra.

Dar vremile s'au schimbat — și cronicarul a spus, cu multă înțelepciune, că „nu sunt vremile sub cărma omului, ci bietul om sub vreme”...

Taifun-ul zilelor din urmă, ne-a luat pe toți într'un vârtej turbat, — într'un macabru „dans al Morții” — fără să ne mai dea răgaz, să respirăm în tihnă, și să ne dăm seama

de evenimentele ce se precepă în fața noastră.

Amintirea lui Vlaicu nu s'a stins în sufletul nostru, dar chipul lui apare mai șters în valurile de fum, ce ținesc amenințătoare din atâtea guri de tunuri, la cele patru vânturi, dela malul Senei la Siberia și dela malul Nevei până dincolo de Dunărea de Jos...

Totuși amintirea lui Vlaicu ne e azi mai necesară ca oricând.

De aceea gândul nostru se întoarce cu pietate spre mormântul eroului din cimitirul militar, ascultând șopotul florilor ce se mlădie deasupra gropii și foșnetul frunzelor uscate, ce se îngrămădesc tot mai multe, peste mormântul străjuit de o candelă și o cruce de lemn.

În foșnetul lor mulcom, frunzele palide par a ne spune îndemnuri ale eroului dispărut:

— Nu vă pierdeți nici odată nădejdea în mai bine. Greutățile și năcazurile ce vă întâmpină în viață nu trebuie să vă copleșească nici odată. Ele sunt tot atâtea îndemnuri de luptă; contribuie la oțelirea forțelor trupesti și înmulțesc farmecul biruinții, după atâtea svârcoliri zadarnice. Nu este biruință fără luptă, nici încoronare fără jertfe; nu este...

— E adevărat; în lupta vieții rămâi în-genunchiat, adese. Și nu odată trebuie să plătești cu sângele tău, credința pentru care ai luptat. Dar toate aceste puțin importă. Au și morții graiul lor și sângele morților e mai elocvent ca orice pe lume. Nu se varsă niciodată înzadar sângele martirilor; el va aduce roade întotdeauna, fie chiar cu întârzieri mari... Am convingerea, că sângele meu n'a curs în zadar, după cum nu poate curge în zadar nici

Șoapte...

Mi-e dor acum, să nu te mai cunosc —
Să trec pe străzi tăcut ca un strein,
Nici zimbetul să nu mă mai încante,
Nici ochilor să nu mă mai închin;

Să nu văd decât formele-ți superbe,
Făptura ta, cum alta nu-i la fel,
Decât minunile ce'n bloc de Paros
Le plâsmuia cu dalta-i Praxitel;

Și să nu știu, că n'nrinsa sunt avânturi,
Și sunt nădejdi și visuri și credinți,
E-un suflet, care sângeră și tace
Înăbușit de taine și căinți...

Mi-e dor acum, să nu te mai cunosc —
Mi-e dor, să pot odată și eu uita,
Să nu mai simt, cum sufletu-mi se pleacă,
Și țărna o sărută 'n urma ta...

Vasile Stoica.

Lupta dela Mitrovița.

— Povestirea unui român timocan, rănit-prisonier. —

În noaptea neguroasă de Sâmbătă spre Duminică — 6 Septembrie st. n. — am căpătat poruncă să fim gata de plecare. Focurile au fost stinse și nu se auzea nici un șgomot. Ca umbre treceau doar în lung și lat ștafetele. Dosiți în văi am făcut în ordine marșul spre Sava. Pionerii au bătut două poduri de lemn. La 6 ore dimineața am ajuns și eu cu regimentul la țărni. Ai voștri se vedeau, așa ca la 4 km. depărtare, dar în curând am observat cum dădură în retragere. Până la amiază Duminică, a trecut divizia de Negotin compusă numai din feciori între 24—28 de ani. Când se făcu trecerea completă a diviziei prime, și ne aflam în drum spre orașul Mitrovița, cam la 5 km. depărtare, se sparse cerul asupra noastră și pământul se clătină sub picioarele noastre. Până când noi am făcut timp de 6 ore drum cu înaintare, ai voștri au făcut în jurul nostru un lanț de moarte. Tunurile voastre bubuie groznic. Am crezut că vă putem sparge rândurile, dar ai voștri erau de o sută de ori mai mulți decât ai noștri. Când vedeam cum alcargă din toate părțile moartea spre noi, nu am avut gând să ridicăm arma spre apărare, ci să ne vedem de mântuire. În față și în coaste erați voi, iar în spate era Sava cu

apele tulburi. Oficerii noștri însă nu ne-au lăsat să ne împrăștiem, și nici noi nu am vrut să ne împrăștiem, fiindcă husarii voștri ne-ar fi frământat în sânge. Retragerea noastră a fost ca retragerea șarpelui. Lipiți pământului căutam ridicăturile și gropile unde să nu ne ajungă moartea.

Pe la 6 ore, am ridicat steag alb pe vârful puștilor. În norii de fum cu praf de pușcă ai voștri nu au văzut semnul nostru. Dar nici nu l-au putut vedea multă vreme, fiindcă, oficerii noștri înșiși culcau cu revolverul pe cei cari cereau grație. În urmă oficerii ne-au părăsit, parte au fost uciși, parte s'au înecat în Sava. Noaptea oarbă se lăsase de mult dar ai voștri ne erau tot în urmă. Ai voștri văd și noaptea. Plumbii lor ne sfredeleau ca și ziua. Noi cădeam cu sutele. Am luptat dela început până la sfârșit războiul cu Turcii și cu *Bulgarii* dar în așa foc n'am fost nici la Adrianopole.

Când n'am mai văzut oficeri între noi, cel mai curajos și-au rupt cămașa albă, au legat-o de baionetă și așa au alergat spre ai voștri, rugându-i să nu mai puște. La nouă ore seara ai voștri au încetat cu focul. Noi am aruncat toate armele departe înaintea picioarelor noastre. Ai voștri au făcut două linii și așa am ajuns la 11 ore în Mitrovița. Eu am căpătat câte un plumb prin amândouă picioarele. Mi-au străbătut pulpele. Doi de-ai voștri m'au sprijinit bine și așa am ajuns și eu la Mitrovița. Răniții noștri cel

Prețul unui exemplar 10 fileri.

al sutelor de mii flăcăii români, pe stepele muscălești... Aș fi și eu printre ei, dacă aș trăi — dar soarta a vrut, ca eu să plec înainte, să le indic drumul...

Așa glăsuește mormântul eroului, care ne-a rămas stea-călăuză și după moarte.

Lacrimile de acum un an s'au uscat; jalea morții s'a schimbat în balsam mângâietor.

Imagina lui Vlaicu rămâne pentru noi și pentru generațiile viitoare un izvor de apă vie.

Cei ce se vor adăpa dintr'ânsul vor înțelege, că nu sunt greutăți, pe cari îndrăsnețul spirit al omului, să nu le poată învinge; vor înțelege, că azi drumul mării e deschis pentru toți cei destoinici, asemenea unei scări de aur, al cărei capăt e într'o casă țărănească dintr'un sat obscur, iar vârful se pierde sus de tot... în slava cerului.

Dumnezeu ne va îngădui, să-l revedem în curând.

Il vom recunoaște, în haina lui de bronz, și de câte ori vom trece în fața statuei lui, vom avea impresia, că ne-a vorbit și ne vom simți elevați sufletește.

El ne va vorbi, pe același ton prietenesc, dar graiul lui va avea accente transcendente, și ochii lui vor privi, neclintiti, spre o culme, silindu-ne și pe noi să ne ațintim ochii într'acolo.

Fața lui va fi luminată de un zâmbet supra-pământean, în vreme-ce el pare a ne zice cu un gest de caldă îmbărbătare:

— Sic itur ad astra!

Vlaicu.

Un om nu valorează atâta prin ceea ce face însuși, ci prin ceea ce se face prin mijlocul lui. Mulțimile recunosc totdeauna pe acela care le reprezintă: îl iubesc mult cât e viu și după moarte îl plâng mult. Și omul însuși se simte mai mare decât ființa lui: de aceea oamenii cari înăfțișează pe alții — și trăiesc pentru alții sunt înzestrați cu cele două mai rari și scumpe însușiri ale sufletului: modestia și tăcerea. Ei simt că în fiecare moment al vieții lor mai e cineva și se închină aceluia.

Așa era și Vlaicu.

N. Iorga.

ROMÂNUL

mai mulți au rămas până în zori afară pe câmpul de luptă și au fost adunați de ai voștri, deodată cu armele aruncate de noi aseară.

Divizia a doua compusă din glotași dela Timoc nu a trecut țărnul, ea a rămas în Serbia ca să poată duce de veste la crai ce ospăț îl așteaptă în țara ungurească. În aceste două divizii dela Timoc a fost numai un singur regiment de Români; noi am ajuns însă mai întâi în gurile taurilor, și am perit cam din patru părți una. Ea sunt Român bun dela Raduevaț din județul Negotinului. Am fost în mai multe rânduri prin orașele mari din România dar nu de aceea vorbesc așa de bine limba noastră; Nouă așa ne este graiul de mici copii. Și în tot ținutul nostru cam așa merge vorba.

— Te dor rănilor?

— Mă dor și nu pot umbla. Piciorul drept nu-l pot nici mișca. Mulțămesc însă lui Dumnezeu, că am scăpat cu osul întreg, și că am scăpat de Sârbia. Am luptat cu Turcii și credeam că vom avea pace. Se porniră cu Bulgarii, credeam că-i gata pacea. Ne duse să fim călăi în Macedonia și acum iată se apucă cu țara ungurească. Și Milan și Alexandru au fost omorâți pentru că au fost buni. Dar fură omorâți de Petar, care a vândut țara Rușilor. De știam că ce-o fi, îndată după războiul cu Bulgarii, plecam în America, nici nume să nu mai aud din Serbia.

Pipându-și picioarele pușcate, astea mi le povesti George Barbici, român din Raduevaț.

Tr. P. N.

„Jertfa învățătorilor români“.

— Colectarea de pansamente și albituri pentru cei răniți. —

Astăzi, când țara trece prin cele mai grave încercări și popoarele ei, ascultând glasul de mare al gloriosului lor domnitor, au prins arma și au ieșit pe câmpul de luptă ca acolo, cu brațul în de fer și cu credința lor veche, din nou să apere tronul și patria — societatea românească a cel mai strălucit atestat despre maturitatea de care este condusă acest popor vrednic de o soartă mai bună.

În momentul în care a sunat porunca domnitorului, Românii noștri, lăsându-și acasă tot ce e mai scump: părinți, soție și copii, au plecat la război și au prins arma ca să mai dovedească — în c'odată — tuturor, că ei știu să-și facă datoriile față de tron și patrie atunci, când o prețioasă această împrejurările grele în cari am ajuns.

Dar nu numai cei obligați a prinde arma au știut să-și implinească datoriile cu cea mai mare conștiințiozitate, ci și cei rămași acasă au dat cele mai eclatante dovezi, că își cunosc datoriile de buni cetățeni, buni patrioți și buni cetățini alcătuiind tot felul de societăți și lucrând pe toate terenurile pentru ajutorarea familiilor celor duși pe câmpul de luptă.

S'au mișcat Consistoarele noastre, de ambele confesiuni, în frunte cu toți Arhierii. — S'au mișcat băncile românești. S'au mișcat chiar și femeile române angajându-se a aranja paturile pentru răniți în război; iar acuma primim înveselitoare știri, că s'a mișcat și corpul învățătoresc român care, alcătuiind un comitet mai larg, compus din peste 50 președinți al diferitelor despartimente de reuniuni învățătorești și alți dascăli de învățământ — adună pansamente și albituri (pânză, câmășuri, ismene etc.) pentru cei răniți în război.

Acest comitet, începându-și deja activitatea, lansat un calduros apel către toți învățătorii din țară, din care estragem următoarele vintre frumoase și însuflețitoare:

Dragi colegi!

Fiii neamului românesc, pe cari voi i-ați crescut și voi i-ați învățat, încă de micuși, a fi triști buni și cetățeni credincioși către patrie, tron, toți au ieșit pe câmpul de luptă și trec prin cele mai mari greutăți își varsă sângele pentru binele și fericirea noastră a tuturor.

Se cuvine, deci, și este vrednic de cinstea noastră, ca în aceste momente de grea încercare noi — toți — să ne gândim la ei și — putând — să le tindem mână de ajutor.

În scopul ușurării sortii bravilor noștri s'a mișcat întreaga societate omenească, fărăosebire de naționalitate ori confesiune. S'a mișcat și societatea românească, și s'au mișcat chiar femeile române, convinși fiind cu toții de adâncul, că trăim vremuri când fiecare cetățean trebuie să aducă, pentru țară și ostași, jertfele pe care le poate.

În aceste momente de deosebită importanță istorică corpul învățătoresc român încă nu s'a rămănea nepăsător, ci trebuie să arate tuturor că el știe și este stăpân să-și facă datoriile atunci, când aceasta o pretind împrejurările imperios.

Subsemnatul comitet a luat, deci, inițiativa corpului învățătoresc român din întreaga țară, adună — cu posibila grabă —

tot felul de pansamente

pentru legarea răniților pe câmpul de luptă.

Jertfele acestea se vor colecta sub titlul:

„Jertfa învățătorilor români“

și se vor transpune, cu cea mai mare grabă, în locul ce ni se va designa din partea forurilor competente.

Luând în considerare însemnătatea cauzei de care reprezentăm, pentru colectarea acestor pansamente s'a statorit o zi fixă pentru toți, — ziua de

11 Septembrie st. n. (Vineri),

(Tăierea cap. sf. Ioan)

când fiecare coleg va colecta în comuna sa, fiind de preotul locului și de vre-o cârmăniești cu tragere de inimă.

Instrucțiunea detaliată o aflați la finea acestui apel.

Dragi colegi!

A sosit momentul istoric, când fiecare învățat român are sfânta datorință să arate, că el este cel care știe și vrea să simți cu aceia, pe cari se frageda copilărie, tot el i-a învățat a fi oameni buni, cetățeni buni, pașnici, loiali și credincioși de patrie și tron.

Jertfa ce se cere dela voi, ca adevărații educatori al poporului român, este foarte mică și neînsemnată față de jertfa ce o aduc harnicii noștri război pe câmpul de bătaie. Tot ce vi se cere este ca, și voi — unul fiește-carele — să jertfiți o zi, ziua de

11 Septembrie st. nou

salutarul de binefacere al aceluia neam, pe care sunteți chemați a-l conduce din întunec la lumină.

Cuvintele comitetului, adresate totalității învățătorilor noștri, vorbesc dela sine și cunoscând iubirea dascălimel noastre pentru tot ce-i noi și folositor, — ne place a crede, că ziua de 11 Septembrie a aflat la lucrul sfânt pe toți învățătorii români, colectând fiecare în satul lui, cât mai multe pansamente, ca astfel și ei să poată da răniților un ajutor într'adevăr binevenit și de folos și bine știind, că: pansamentele și albiturile cu ajutorul foarte mult vindecarea ranelor și totuși alină și durerile sărmanilor răniți.

Se poate întâmpla, că nu toți învățătorii au primit Apelul lansat, din simpla pricină, că comitetul nu avut la îndemână adresa tuturor. — Lacuna aceasta se suplinește pe calea aceasta, prin publicarea.

Indemnăm, deci, și noi pe toți învățătorii noștri, ca cu posibila grabă să facă aceste colecte, adunându-se cei dintr'un ținut laolaltă, ca astfel transportarea obiectelor — care va fi liberă de taxe — să le fie mai ușoară.

Informațiuni detaliate, atât în ceea ce privește colectarea, cât și în ceea ce privește locul unde trebuie trimise obiectele colectate și cu toată răspunderea de cauză, președintele comitetului, d. N. P. LAZAR, redactorul „Gazetei Învățătorilor” în Șimleu (Szilágyosmely).

Învățătorimea română are bunul prilej să dovedească că trăiește în vremuri când faptele vorbesc și că ea știe da dovadă faptelor.

Să nădărdulm că toți se vor folosi de acest apel.

**În atențiunea
băncilor noastre.**

Organul oficial al „Solidarității”, adică conducerea institutelor noastre de bani, „Revista Economică”, Nr. 33, din 15 August, în titlul de sus recomandă cu insistență băncilor noastre ca, în interesul prestigiului și a buneii lor reputații, dar mai vârtos în interesul conservării neștirbite a creditului și de reescont, să se năzuiască din răspundere să reguleze scadențele în aceste vremuri excepționale cu punctualitatea obicinuită în timpurile normale, iar față de creditorii lor de reescont, să nu se folosească nici decât de cererile moratorului. Cu sfaturi binevoitoare — la cerere — vor ști să servească băncile noastre mai mari și biroul „Solidarității” și puși în frunte ca conducători, trebuie să aibă înălțimea chemării lor și gata la orice sacrificiu, încheie „R. E.”

La un sfat al conducerii băncilor noastre, într-o toate conform împrejurărilor.

Directorii băncilor sunt pentru aceasta conducători conducerii, cu atât mai mult, cât că, prin sfaturile, ce dă, îndeamnă totuși și pe clienții băncilor, să-și reguleze cererile.

Poate că era și mai bine, dacă „Solidaritatea”, cu o circulară, comunica băncilor cererile asupra cărora, n'a aflat cu cale să scrie mai de aproape, în organul său.

Față cu îndrumările acestea, practice, bazate pe experiențe și dictate de împrejurări, a le organului oficial, vine dl Adrian Oțoiu, în Nr. 185 al Românului din 6 crt. și scrie „institutele române mai bine vor umbla, dacă nu vor asculta de sfaturile, ce dă „R. E.”

„să nu-și forțeze clientela proprie...”

„că institutele de reescont vor fi puse pe gânduri, și se vor mira, că de unde au „Valahii” bani...”

„că cine regulează, ar fi respins chiar de Banca a. u....

„că după expirarea moratorului nu se va cere numai 6%....

„că băncile de reescont nu le pot restitui cambiile revocate...”

Acestea sunt rezoanele dlui A. O.

Sfaturile d-sale însă sunt periculoase nu numai pentru băncile noastre, dar mai ales pentru clientela lor, care va crede, că acum nu trebuie să-și reguleze prolongirile. Acesta e răul cel mai mare. Pentru că, neregulând aceștia, și băncile neavând cambii nouă, nu-și vor pute regule creditele și, ușor, pot fi amenințate chiar în existența lor.

Realitatea este, că de când ține criza financiară, băncile românești se află mai mult în moratoriu. Scumpirea banilor în urma crizei financiare, recoltele slabe în cei doi ani din urmă, au contribuit că țărani numai foarte greu și-au putut regule afacerile. Mulți n'au plătit nici cametele, ci le-au adaus la capital. Ba, la începutul anului curent, cei mai mulți sunt în restanțe cu regularea, în speranța recoltei, care, cu unele excepțiuni, este mai favorabilă, ca în cei doi ani premergători. Mai adauge că în anul acesta dureros, țărani mai capătă bani pentru vite și alte rechizite vândute pe seama armatei. Va să zică, „nu se forțează” clientela, dacă i se cere să-și reguleze acum datorii, și nu i se dă ocazie, să-și prădeze banii, ce-i pot face acum, ca mai târziu, să nu poată plăti de loc.

În astfel de împrejurări, ce om cu minte poate presupune, că „valahii” ar găsi un marinos închipuit, care să le dea bani de poimană, să-și plătească datorii?

Cumcă Banca a.-u. ar respinge regularea reesconturilor, este o simplă fantazie.

Cine nu are trebuință de bani și de credit, mai poate vorbi d'a călare, se poate provoca la moratoriu, dar, cine are trebuință de credit și mai departe, cum sunt băncile noastre, nu poate sili pe creditor să-i împrumute cu dobânda legală de 6%, pentru că atunci, creditorul își va ridica pălăria, și va zice: „Domnule, ești un buclucaș, te rog plătește-ți cambiul și sluga d-tale!”

Cumcă cutare institut nu eliberează imediat cambiile din contcurent, nu este nici o mirare. Nici băncile românești nu le pot elibera totdeauna, când partidele le achită înainte de termen, în cazuri, când au reescontat și ele cambiile mai departe.

Eventualitatea cu „buctarea” băncilor de reescont, samănă cu povestea mamei care, văzându-și copilul jucându-se sub un copac mare, a început a se boci: vai de ea și de ea, că dacă se rupe o cracă din copac, îi poate omori copilul.

Dacă ne punem întrebarea:

De cine să ascultăm? De organul îndreptat cu conducerea institutelor noastre de bani, „care are și datorința și posibilitatea” de a veghia și cumpăni toate mijloacele într-o

promovarea băncilor noastre, ori de un particular, care nu-și poate susține afirmațiunile, decât cu subscrierea numelui propriu?

Răspunsul este limpede: În chestii delicate să vorbească cei competenți.

10 Septembrie 1914.

N. Petra-Petrescu.

De pe câmpul de război.

I.

Sunt pe tren, dimineața la orele 8, când scriu această postală. Chiar deslegai frumosul tricolor dela buchetul de flori ce ni l-a dat dna P. Vasilon, și-l pusei la chipiu. Emoționat de mândria mea cu care săvârșii acest gest, colegul Fejér, cel cu pricina de ieri*), mă rugă să-i dau și lui o bucățică din frumosul nostru tricolor. Ii făcui imediat o cocardă și i-o pusei deadreptul inimel cu cuvintele: „Să vezi acum cum ai cucerit inima soldaților români!...” Quanta permutatis rerum!

Totuz, ce valoare enormă are în astfel de momente vânjoasele brațe române!

Multe-multe sărutări de mâni frumoaselor noastre românce și mii de salutări falnicilor noștri românași din Arad.

Sublocot. Dr. N. P.

II.

Fiind eu foarte înstrăinat și neauzind nimic despre cele ce se petrec în lume, căci de când am plecat de-acasă n'am prins nici un număr din „Poporul Român”. Când îmi aduc aminte cum așteptam în toată Sâmbăta să rup fașia foii ca să cetesc și să aflu întâmplările și datorințele noastre mi se sfășie inima de durere când gândesc la aceasta. Acuma însă... nu auzim nici o vorbă românească da decum altele. Vă rog, dle redactor să-mi trimeteți o scrisoare în care să-mi faceți cunoscute noutățile de cari am avea lipsă în acestea zile grele. I. A. G.

Salutări de pe câmpul de luptă dela nord.

P. D.

III.

Soldații bănățeni dela comp. 6 ai reg. 43 de inf. au trimes — prin învățătorul soldat G. Cărdaș — dnelor Lucia Dr. Stoinescu și Livia Dr. Șepeșian următoarea scrisoare de mulțămită:

„— Dați-ne voe ca cu inima plină de mândrie să Vă mulțămim pentru iubirea d-v. față de soldații bănățeni plecați în războiu, pe cari i-ați însuflețit dându-le steaguri tricolore. Din inimă vă zicem să trăiți la mulți ani. Să trăiască soții d-v., cari ca eroi ne conduc în războiu!”

Steagul să lucească
Pentru el trăim,
Țara să trăiască
Pentru ea murim!

IV.

Du-te carte sboară sus
Du părinților răspuns,
Du-te carte 'n aer sbori
Și acas' să te scobori,
La pruncuții mei iubiți,
Și de mine despărțiți,
Du-te la a mea soție
Vezi de-i moartă, ori de-i vie.

Spune-le cu dulce grai
Cum îmi petrec al meu trai,
Traiul meu cel amărit,

*) Acesta fiind în Arad oprise soldaților români purtarea tricolorului nostru național.

Flota japoneză.

Berlin. — Știri sosite din Peking la Rotterdam spun că Japonezii în 25 August au început bombardarea Cing-tau-ului. O flotă japoneză formată cu vase de război franceze, engleze și rusești a bombardat forturile și portul. Războiul de pe țărnișă au răspuns cu mare vehemență.

Entre Japonia și China s'a întrerupt orice comunicație telegrafică, deoarece un vas german a tăiat cablul dintre Schang-hai și Nagasaki. Imperiul Germaniei sunt mobilizate trei flote japoneze, dintre cari una are să ocupe coloniile japoneze din oceanul Pacific.

Felurite.

Berlin. — După știri sosite din Constantinopol, războiul panislamic pregătit de multă vreme în India și Egipt acum a izbucnit în adevărate tulburări revoluționare. În Alexandria și în răscoala la proporții tot mai mari. Osmancii Lloyd" aduce știri de ciocniri sângeroase în centrul Egiptului.

Berlin. — Ambasadorul american a declarat că neglijența a crede că între America și Germania ar putea izbucni război în împrejurările prezente.

Budapesta. — Știri din Zürich spun că la Viena e o armată africană de 20,000 de oameni.

Viena. — În fața arsenalului ieri au fost explodate mai multe tunuri luate de la Ruși.

Budapesta. — Primarul Budapestei în numele reprezentanței a adresat câte o telegramă de felicitare generalilor Dankl și Auffenberg.

Amsterdam. — Cum se vede anumite știri de mari mișcări revoluționare în India sunt organizate. În ședința de alaltăieri a parlamentului englez Lord Roberts a citit telegrama vieneză din India, în care acesta spune că războiul fac mari daruri pentru război și își organizează serviciile și armata lor teritorială. Marea Britanie a dat 100 de mii de livre sterlingi pentru război, altul și-a dat toate scumpulurile. Oamenii e liniște și o mulțime de voluntari se înrolază să fie înrolați.

Turcia.

București. — Când s'a știut sigur că americanii primejdia din partea rusească, comanda turcească imediat a dispus ca să se reorganizeze detașamentele dela Erzerum. Toate lucrările se deplin isprăvite și trupele concentrate în Erzerum așteaptă pregătite orice acțiune rusă. Comandantul trupelor centralizate în Erzerum este generalul Liman von Sanders, în fața anturaj se află încă 15 ofițeri germani.

INFORMAȚIUNI.

Voinicii noștri.

Arad, 12 Septembrie 1914 n.

Am astăzi o scrisoare în care sunt citate cuvintele medicului de stat major Czako, sosit acum dela generalul Brudermann, din Galizia. Și spune că ungerii în fața unii jude de curie următoarele: „Am văzut de față la toate luptele de până acum că românii sunt deosebit de vitezi și curajoși. Am văzut atacurile următoare ale ungerilor, am văzut năvala infanteriștilor unguri, dar românii au făcut regimentul curat românesc al honoarelor. În ziua de ieri, întrec orl ce fantazie. Faptele acestor război se pot nici descrie, căci nu le-ar crede nimeni. Românii se văd în luptă. Ofițerii nu-ș mai puteau rezista, rămăneau departe în urma lor. Iar românii se aruncau ca niște tigri asupra dușmanului românesc care cu baloneta, care cu patul puștii sau cu mâinile goale. Nici inchișul nu mi-am putut că să văd o lume oameni, cari să albe în luptă atâta împotrivă și atâta bărbăție”.

Pentru învățători. Cu nr. 120.000 — 1914, ministrul ungar de instrucție, publică un decret, în „Monitorul oficial” nr. 211 a. c. 11 Sept., în care decret se iau însemnate dispoziții, ca leiturile și competențele tuturor învățătorilor, va să zică și ale celor dela școlile confesionale, să fie încasate în regulă, pe timpul ce învățătorii sunt în campanie. Decretul pare că nu ține seama de cercul de competență al instanțelor noastre bisericești, atragem însă asupra lui atenția celor interesați.

Starea sanitară a M. Sale monarhului. Din toate rapoartele ce sosesc din anturajul M. Sale monarhului reiese că M. Sa s'a simțit chiar în săptămâna din urmă foarte bine și pare chiar a fi întinerit. Cu atât mai liniștiți putem deci înregistra mirozenile ce văd lumină în o mare parte a presei din statele dușmane, cari nu se genează a lansa în publicitate cele mai vândute știri mincinoase. În timpul din urmă excelează în aceste manopere detestabile și lipsite de ori și ce bun gust chiar și „Agenția Reuter” afirmând că informațiile și le-ar fi câștigat dela cetățenii austro-ungari, cari se găsesc în Londra. Un ziar rusesc încearcă a-i înmulți și mai mult munca, de sigur nu ușoară în zilele aceste ale M. Sale monarhului, anunțând cu toată seriozitatea că M. Sa ar fi primit, după moartea papei Pius X, conducerea provizorie a agendelor scaunului papal.

Moratorul. Primul ministru ungar a emis un nou decret (6796 — 1914 M. E., publicat în „Monitorul oficial” nr. 211) cu privire la amânările moratorului. Se cuprind dispoziții importante în acest decret. Bunăoară în chestia contractelor bilaterale dacă una din partide uzază de morator, cealaltă partidă este îndreptățită să rezilieze (strice) contractul, iar dacă cineva are obligamente bănești, nu poate cere dela celalalt îndeplinirea contractului, decât în cazul dacă și el plătește. Cu privire la interesele datoritorilor intabulate, dacă imobilul e dat în arândă. Aceste interese, cu anumite excepții, trebuie plătite la termen.

Dum-dum. Convențiile dela Haga încheiate la 1868, 1899 și 1907 oprese împușcăturile dum-dum, în articolul 23 punct e) în care se spune: „.....nu-i iertat să se facă răni și suferințe de prisos, cu ori ce fel de arme”, iar în alt loc: „nu se pot întrebuița gloante, ce se turtesc în trupul omului, bunăoară gloante la cari învelișul de metal solid nu acopere plumbul în toate părțile, ori sunt scrijelate, și din pricina asta se destramă”.

Românii din Budapesta. Ni se scrie: Onorată redacțiune! Ziarul Dv. în nrul lui din 5 l. c. reproducând — după „P. Lloyd” — știrea că Românii din Budapesta s'au întrunit pentru lansarea unui manifest, permiteți ca să rectific această știre, însoțită de un comentariu necorespunzător și fignitor pentru mine, care am fost inițiat conferința.

E adevărat, că mai mulți intelectuali ro-

mâni din capitală au ținut o conferință cu scopul unei manifestări. Nu corespunde însă adevărului, că ar fi fost vorba despre un manifest de fidelitate — căci „fidelitatea” poporului nostru către tron și patrie e recunoscută și întărită cu fapte necontestabile. (Nu credeți că „rectificarea” aceasta ar fi trebuit s'o cereți „P. Lloyd-ului”, nu nouă??? N. Red.)

Conferința avea un scop cu mult mai serios, în congruență deplină cu sentimentul public și împreună cu o colecție pentru familiile ostașilor noștri. *Manifestul însă nu se va face*, după ce majoritatea celor întruniți era de părere, că în urma evenimentelor mai nouă — manifestul și-a pierdut actualitatea. Persoanele apostrofate în „nota redacțiunii” nefiind nici de față, anostrofarea lor e lipsită de ori ce bază. Rugându-vă a da loc acestei rectificări, sum cu toată stima — *Dr. E. Babeș.*

Doamnele ruse în război. Ziarul „Times” anunță din Pietrograd (Petersburg) că două fiice ale colonelului Tomilovschi au intrat ca voluntare în armata rusească. Au îmbrăcat uniformă și la cererea lor au fost împărțite la trupele din linia de bătaie.

Piu al X-lea. Piu al X-lea a murit.

Simplu preot de sat în Veneto, el a ajuns, zâmbind în dreapta și în stânga, nu pentru a măguli și a câștiga, ci fiindcă așa se deprinsese din practica simplilor săi poporeni. Și astfel fiul de vătășel, popa de sat a ajuns Pontifex Maximus și s'a așezat în Vatican, care a văzut în sacrele lui tainite sfinți și criminali, asceți și desfrânați, filosofi și nebuni ai politiceii, dar puțini oameni așa de „omenesți” ca acest „părinte” dela Riese din Trevisano, care veni la conducerea suflutească a lumii catolice cu „Ave Maria”, cu Toma de Aquino și cu știința mare de a purta practic conturi simple.

Când războiul fără lege și fără Dumnezeu a început pentru triumful brutalității în Europa, mulți se vor fi gândit ca mine la un gest mare și simplu pe care-l putea face acest simplu din vremurile când papalitatea nu e un Stat și nici o idee de imperialism, între atâtea altele, pe această lume care n'a fost creată pentru nici un imperialism, — fie și al lui Dumnezeu, direct ori prin urmașii Sfântului Petru, — ci pentru muncă, iubire și bucurie.

Să se fi văzut de sus din „loggia” binecuvântărilor dela Vatican o mână ridicându-se, nu blândă pentru cei credincioși ci indignată, furioasă, purtătoare de fulgere împotriva acelor cari cu sânge rece osândesc sute de mii de oameni pentru triumful teatralei lor trufii, și împărțitoare de blăstăm — cu vedenia încă temută a Iadurilor deschise — pentru toți aceia cari ar trage și ar tăia în folosul nedreptății.

El putea s'o facă: la Riese lumea trăiește bine, și cine omoară e dus la pușcărie de jandarmi.

Și ce răsunet ar fi avut pe lume această întâle excomunicare ce ar fi venit în adevăr dela Dumnezeu!

Dar „părintele”, ajuns Preasfântul Părinte, poate nici nu s'a gândit la aceasta. Ci a simțit, ca mulți alții, că nu mai e loc pe pământ pentru dânsul. Dând cale cine știe cărui Papă chiurasat și expert în melinită, el s'a dus la ai săi, la Dumnezeu, pentru a-i aduce o veste: că, după atâtea mii de ani ai luptei între Bine și Rău, tot Satan a învins! (N. Iorga)

Revista „Noi”. Ni se anunță că revista „Noi” nu va apare decât mai târziu, toți redactorii ei fiind chemați sub arme. Publicul românesc e rugat să sprijinească revista ca și în trecut.

Cununie. Ni se scrie: În 6 Sept. st. n. s'a ținut în comuna Săcusigiu cununia doarei Cornelia Sebeșan, fiica vrednicului învățător de acolo cu d. Victor Popovici, preot ales în comuna Silha din Banat. Ca preot cununător a fungat rev. d. Dr. Teodor Botiș prof. sem. din Arad.

Pentru fondul ziaristilor s'a dat 20 cor. cu ocaziunea când s'au tipărit anunțurile.

Sanator-Therapia.

Se primesc

tuberculozici

pentru cură de altitudine.

Budapest, VII., Városligetű fasor 11.
Telefon József 14-51. :: (E 2221)

Una berărie de Steinbruch

și a început deja calea triumfală.

Depozit principal:

Laufmann Lajos és Tsa
Arad, piața Boros Béni 21.

Adresa:

KAUFMANN L. & CO. BREWERY A. G.
STEINBRUCH.

(Po 2245)

STABILIMENTUL DE HIDROTERAPIE

și cură fizică-dietetică al doctorului

LAZAR POPOVICI

WIENA, XIII (Hietzing) str. Eduard Klein nrul 33.

În imediata apropiere de parcul împă-
rătesc Schönbrunn. Po 2101

Prospecte și deslușiri gratis.

STEFAN REGEL

măestru faur

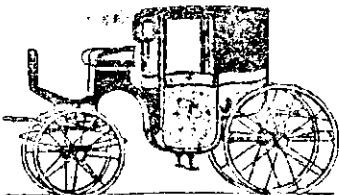
Lugos, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de toffelul de
birje, drocare și toffelul de trăsuri țărănești.

CATALOG
ilustrat se trimite
gratis și franco.

(Re 1985)

Prețuri ieftine.

Lucrările de faur,
reparările tră-
surilor și alte
lucrări în această
branșă se exe-
cută în mod
artistic.

SPRIJINIȚI MESERIAȘII ROMANI!

Justin Ardelean

legător de cărți

Arad, Weitzer-János-u. 13.

Atelier mai bine aranjat în Arad
pentru compactarea Evangheliilor și
a altor cărți bisericești, cărți de legi,
matricule, albumuri, măpi, protocoale
și toffelul de lucrări aparținătoare de
branșă aceasta. (A 1692)

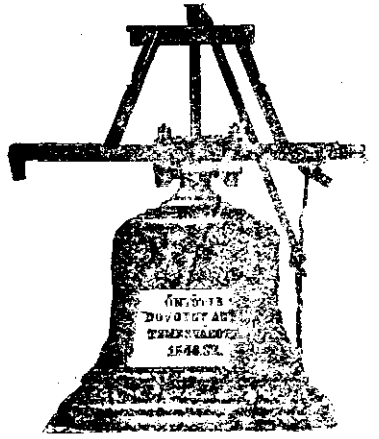

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timșoara-
Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou
a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe ga-
ranție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite
spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt
bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu
deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dănsul inven-
tate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea su-
perioară — ca violina — cu zăuri ca figura S și au un ton mai intensiv,
mai adânc, mai împede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 397 kg. este egal
în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. —
Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sinestătătoare,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și
spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimis gratis.

Ceasornice,
Bijuterii,
Gramofoane, Plăci.

Chiar și pentru
plătiri în rate.

Ceasornice „Strava”, dela 8 cor. în sus, inele-litere de
filieră. Lunar nouă recepții de plăci. Mare magazin de
articlii pentru sport și lămpă electrică pentru buzunari
Pentru ceasornicele și gramofonele nouă se dă garanție
de 10 ani, iar pentru reparațiile o garanție de 5 ani.
Atelier de reparare pentru ceasornice, bijuterii, gramo-
foane. Schimb de aur și argint sdrăbit. Tóth
József, Cronometru și orologier artistic, Szeged
(Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de
recunoștință. Prețuri-curențe ilustrate gratis. Permanent noi-
tăți de plăci românești.

**In atențiunea
negustorilor!**

Acoperirea trebuințelor de
ciocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Hel-
ler, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrásy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent
e în general cunoscut, se pregătește în trei tărimi.
No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80
No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—
No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—
»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe
cutie și pe capacul cutiei iscălitura »H Ö F E R«.

Săpun Höfer . . . . . à cor. —70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate far-
maciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-**HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III.
Versendungsdepot Ungargasse 14.
(E 1968-50)

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE
PE ACȚIUNI

ARAD,

STR. ZRINYI
NRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: *mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat oțelului*, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare totfelul de *opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru băneli și societăți, precum și tipărituri advocaționale, învătări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunșuri funebrele se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.*

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.

Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadrul de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Liliom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

(Ru 1929—60).

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorităților

Telefon 35.

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile. Oferim on. public candelabre elegante cu prețuri moderate. Ținem la dispoziție prețcurentul original al celor mai de seamă fabrici de candelabre. Căutăm totfelul de transformări de candelabre, cea-ce aducem la cunoștință noastră ales acelor ce-și schimbă locuința. Toate foane de casă, instalațiuni de sonerie electrice pentru camere, aranjamente și reparări; lampă electrice pentru busunar, ciucuri și prisme de sticlă totfelul de articli și instrumente de luminație. Cu deosebită simț

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD

T :: :: INSTITUT DE ASIGURARE ARDELEAN „TRANSYLVANIA”

SIBIU, strada
Cisnădiei 1-5.

:: :: :: (EDIFICIILE PROPRII.)

Asigurări împotriva focului, pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensie și de participare la câștig asigurării de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare

Asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere)

Asigurări contra grindinei (de platră). Asigurări de pagubă la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1913 K. 5.635 328-12

Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5.755,858-27

Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1913 (foc . . . . . „ 144 436,366-—

(viață . . . . . „ 12.067,702-—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . . . „ 2.696,458-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, strada Cisnădiei nr. 5. la agentura principală în Arad, Brașov, Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

(Ta 239-30)